

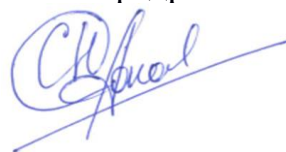
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні кафедри фінансів та
банківської справи

Протокол № 1 від “28 серпня” 2018 р.

Зав. кафедри

Н.О. Слободянюк

РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ
«БЮДЖЕТУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ»

(заочна форма навчання)

Ступінь: бакалавр

Кількість кредитів ECTS 5

Розробник: Слободянюк Н.О.

проф. кафедри фінансів та
банківської справи, д.е.н.,

доцент

2018 – 2019 навчальний рік

1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова (для студентів спеціальності "назва спеціальності") / вибіркова дисципліна	Вибіркова для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Семестр (осінній / весняний)	весняний
Кількість кредитів	5
Загальна кількість годин	150
Кількість модулів	1
Лекції, годин	8
Практичні / семінарські, годин	8
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	134
Вид контролю	залік

2. Програма дисципліни

Ціль: полягає у наданні студентам знань про завдання і методи складання бюджетів та використання їх в якості інструменту планування і контролю в поточній виробничо-комерційній діяльності підприємств.

Предмет: фінансово-господарська діяльність підприємства, направлена на обґрунтування й реалізацію управлінських рішень і відображена в системі бюджетів.

Завдання: з'ясування передумов та переваг впровадження бюджетування на підприємствах, вивчення сутнісно-змістових елементів системи бюджетування, оволодіння методологічними прийомами складання бюджетів, вміння використовувати бюджети для оперативного контролю реалізації управлінських рішень.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Тема 1. Планування як функція менеджменту

Тема 2. Теоретико-методологічні основи бюджетування на підприємстві

Тема 3. Місце бюджетування в системі управління підприємством

Тема 4. Бюджетне планування

Тема 5. Методи бюджетного планування та підходи до розробки бюджетів

Тема 6. Нормативна база розробки бюджетів

Тема 7. Структурування та консолідування бюджетів підприємства

Тема 8. Бюджетне організування та мотивування на підприємстві

Тема 9. Врахування ризиків при розробленні бюджетів

Тема 10. Контролювання та регулювання бюджетів

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)				
	усього	у тому числі			
		лекц.	пр./сем.	лаб.	СРС
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні основи бюджетування діяльності підприємства					
Тема 1. Планування як функція менеджменту	13	-	-	-	13
Тема 2. Теоретико-методологічні основи бюджетування на підприємстві	15	2	-	-	13
Тема 3. Місце бюджетування в системі управління підприємством	15	-	2	-	13
Тема 4. Бюджетне планування	16	1	2	-	13
Тема 5. Методи бюджетного планування	14	1	-	-	13
Разом за змістовим модулем 1	73	4	4	-	65
Змістовий модуль 2. Формування бюджетної системи на підприємстві					
Тема 6. Нормативна база розробки бюджетів	13	-	-	-	13
Тема 7. Структурування та консолідування бюджетів підприємства	16	1	-	-	15
Тема 8. Бюджетне організування та мотивування	16	1	2	-	13
Тема 9. Врахування ризиків при розробленні бюджетів	18	1	2	-	15
Тема 10. Контролювання та регулювання бюджетів	14	1	-	-	13
Разом за змістовим модулем 2	77	4	4	-	69
Усього годин	150	8	8	-	134

4. Темі семінарських занять

№ з/п	Вид та тема практичного заняття	Кількість годин
1	Тема 3. Місце бюджетування в системі управління підприємством	2
2	Тема 4. Бюджетне планування	2
3	Тема 8. Бюджетне організування та мотивування	2
4	Тема 9. Врахування ризиків при розробленні бюджетів	2
Всього		8

5. Індивідуальні завдання

Відповідно до індивідуального варіанту студента (порядковий номер студента у списку академічної групи) на основі фінансової звітності суб'єкта господарювання за останні 3 роки виконати аналіз по основним фінансовим показникам. Скласти бюджет доходів та видатків на майбутній рік для обраного суб'єкта господарювання. Сформувати центри відповідальності на підприємстві. Розробити бюджет виробництва, прямих витрат на матеріали, прямих витрат на оплату праці, амортизаційних відрахувань, витрат на збут. Розробити дерево цілей на наступний бюджетний період для аналізованого суб'єкта господарювання.

6. Обсяги, зміст та засоби діагностики самостійної роботи

Назва модулю	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні основи бюджетування діяльності підприємства	65	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Етапи планування. Стратегічне планування. Прогнозування. Бізнес-планування. Переваги фінансового планування у формі бюджетів. Довгострокове і короткострокове фінансове планування. Етапи розробки фінансового плану. Основні користувачі бюджетної інформації підприємств. Етапи розробки бюджетів. Змістова та функціональна характеристика етапів бюджетування. Переваги і недоліки бюджетування. Проблеми впровадження та застосування бюджетів на підприємствах. Автоматизація бюджетування на підприємстві. Гнучкі та фіксовані бюджети. Етапи розробки бюджету з нульовою базою. Переваги й недоліки бюджетування «з нуля». Джерело [1, 4-7,22-25]. 2. Самотестування.	Тестування
Змістовий модуль 2. Формування бюджетної системи на	69	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для вивчення питань: Методи складання бюджетів на основі технічних норм і	Тестування, виконання індивідуального завдання

підприємстві		<p>нормативів (нуль-базис-бюджетування). Призначення норм і нормативів при розробці бюджетів підприємства. Внутрішньоорганізаційні норми і нормативи як основа формування бюджетів. Класифікація і види норм і нормативів. Матеріальні, трудові та фінансові норми і нормативи. Норма часу. Норма витрат та її структура. Сутність бюджетного контролювання як виду управлінської діяльності. Завдання контролювання бюджетів. Принципи бюджетного контролю. Класифікація та види бюджетного контролю. Система бюджетного контролю (об'єкти і суб'єкти, інструментарій та технологія бюджетного контролю).</p> <p>Джерела: [1, 3-7,18-32].</p> <p>2. Самотестування 3. Підготовка індивідуального завдання</p>	
--------------	--	--	--

7. Результати навчання

1	Оволодіння методологічними прийомами складання бюджетів
2	Вміння використовувати бюджети для оперативного контролю реалізації управлінських рішень.
3	Визначати сутність та особливості фінансового планування на підприємстві
4	Уявити теоретико-методологічні засади планування як функції менеджменту
5	Знати сутність бюджетування та етапи його реалізації
6	Знати логіку побудови бюджетів, методологію і методику бюджетування в умовах розвиненої ринкової економіки
7	Аналізувати систему бюджетів на підприємствах, їх призначення, зміст та взаємозв'язки
8	Використовувати різноманітні методи бюджетного планування
9	Складати бюджети фінансово-господарської діяльності
10	Підраховувати економічні наслідки при можливих відхиленнях від наміченого плану й оперативно приймати ефективні рішення
11	Використовувати бюджети як інструмент контролю реалізації господарських рішень

8. Розподіл балів, які отримують студенти впродовж семестру

Поточне тестування та самостійна робота			Сума в балах
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Індивідуальне завдання	100
30	40	30	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	3, «задовільно»
60-69	E	
35-59	FX	2, «незадовільно»
0-34	F	

9. Методичне забезпечення

Електронний конспект лекцій, методичні вказівки з вивчення дисципліни, комплекти індивідуальних завдань, навчальна та наукова література, нормативні документи.

10. Рекомендована література

Основна

1. Гудзь Ю.Ф. Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання [Текст] : конспект лекцій / Ю.Ф. Гудзь. /; ДонНУЕТ. – Кривий Ріг, 2018. – 110 с.
2. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003 р. – № 18. – Ст. 144.
3. Податковий кодекс України // Офіційний вісник України. – 2010. – № 92. – Том 1. – С. 9. – 3248 ст..
4. Калантай Т.В. Контролінг: Навчальний посібник/ Т.В. Калантай. – Львів: Новий світ – 2000, 2015. – 252 с.
5. Контролінг: Навчальний посібник/ Г.О. Швиданенко [та ін.]. – К.: КНЕУ, 2016. – 264 с.

6. Максютов А.А. Краткий курс МВА: Учебно-практический курс по финансовому менеджменту/ А.А. Максютов. – М.: Альфа-пресс, 2007. – 604 с.
7. Панков В. А. Контролінг і бюджетування фінансово-господарської діяльності підприємства : Навчальний посібник / В.А.Панков, С.Я. Єлецьких, Н.М. Михайличенко. - К. : Центр учбової літератури, 2007. - 112 с.
8. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: Підручник / Поддєрьогін А. М. (наук.ред.), Білик М. Д., Буряк Л. Д., Булгакова С. О., Куліш А. П. — 6-е вид., перероб. та доп. — К. : КНЕУ, 2006. — 552с.
9. Портна О.В. Контролінг: Навчальний посібник/ О.В. Портна. – 2-ге вид., випр. і доп. – Львів: Магнолія 2006, 2009. – 262 с. – (Вища освіта в Україні)
10. Савчук В.І. Стратегія + Фінанси: уроки прийняття бізнес-решень для керівників/ В.І.Савчук. – К.: Companion Group, 2009. – 352 с.
11. Терещенко О. О., Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч.-метод. посібник / Терещенко О. О. (ред.), Невмержицький Я. І., Куліш А. П., Терещенко С. І., Галака О. П. — К. : КНЕУ, 2016. — 312с.
12. Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: Монографія/ Терещенко О.О. – 2-ге вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 268 с.
13. Управление финансами: бизнес-курс: Рекомендовано Высшей школой менеджмента Государственного университета – высшей школы экономики/ Под ред. Джона Лесли Ливингстона и Теодора Гроссмана. – М.: Омега-Л, 2006. – 837 с.: ил., табл.
14. Управління підприємствами: сучасні тенденції розвитку:Монографія/ За заг. ред. О.С. Федоніна. – К.: КНЕУ, 2006. – 288 с.
15. Финансовый бизнес-план: Учебное пособие/ В.М. Попов [и др.]; под ред. В.М. Попова. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 480 с.
16. Філіна Г.І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навчальний посібник / Г.І. Філіна. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 320 с.
17. Хруцкий В.Е. Внутрифирменное бюджетирование: Настольная книга по постановке финансового планирования/ В.Е Хруцкий, Т.В. Сизова, В.В. Гамаюнов. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 400 с.: ил.
18. Шелудько, В. М. Фінансовий менеджмент : підручник / В.М. Шелудько. - К. : Знання, 2006. - 439 с.
19. Шим Дж.К. Основы коммерческого бюджетирования. Пошаговое руководство/ Дж.К. Шим, Дж.Г. Сигел. – СПб.: Азбука, 2001. – 496 с.

Допоміжна

20. Александрова М. М. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник / Г.Г. Кірейцев (ред.), Бардаш С. В., Бородкін О. С., Бутинець Т. А., Виговська Н. Г. — 2-ге вид., перероб. та доп. — К. : ЦУЛ, 2002. — 495с.
21. Алексеева М.М. Планирование деятельности фирмы: Учебно-

методическое пособие / М.М. Алексеева. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 248 с.

22. Артеменко О. Бюджетування / Українська академія держ. управління при Президентіві України; Одеський регіональний ін-т держ. управління/ Артеменко О., Марущак В., Марущак О.. — О. : Видавництво ОРІДУ УАДУ, 2003. — 108с.

23. Білик М. Д. Основи бюджетування: навч. посіб. / М. Д. Білик (ред.). Заворотній Р. І., Данілова Л. І., Онищенко С. В., Павліковський А. М., Потій В. З. — К. : КНЕУ, 2009. — 454 с.

24. Гибкое развитие предприятия: Эффективность и бюджетирование // Под ред. В.Н. Самочкина. – 2-е изд., доп. – М.: Дело, 2002. – 376 с.

25. Друри К. Управленческий и производственный учет: Пер. с англ.; Учебник / Друри К. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 1071 с.

26. Ильин А.И. Планирование на предприятии: учебное пособие / А.И. Ильин. – 6-е изд., перераб. и доп. – Мн.: Новое издание, 2005. – 656 с.

27. Лисенко Ю. Г. Бюджетування в економічних системах: монографія // НАН України; НДІ проблем економічної динаміки / Ю.Г. Лисенко (ред.), В.М. Андрієнко (ред.), Кирилишен Я. В., Куліков П. М., Лев Т. О., Лисак Н. М. . — Донецьк : Юго-Восток, 2009. — 360с.

28. Лихачова О.Н. Финансовое планирование на предприятии: Учеб. пособие. / О.Н. Лихачова – М.: ООО «ТКВелби», 2003. – 264 с.

29. Любенко Н. М. Фінанси підприємств : навчальний посібник / Н.М.Любенко. – К. : ЦУЛ, 2009. – 264 с.

Інформаційні ресурси:

30. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

31. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

32. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри

_____ Н.О. Слободянюк

КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН З ДИСЦИПЛІНИ

№	Назва змістового модулю	Кількість годин за видами занять та період вивчення дисципліни						Дата поточного контролю
		Лекції		Практичні		Самостійна робота		
		год.	дата	год.	дата	год.	дата	
1	Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні основи бюджетування діяльності підприємства	4	Січень-лютий 2019 року	4	Січень-лютий 2019 року	65	лютий 2019 року	28.02.2019
2	Змістовий модуль 2. Формування бюджетної системи на підприємстві	4		4		69	квітень 2019 року	25.04.2019
3	Індивідуальне завдання							27.04.2019